

PROŠLE GODINE KAO DA SE DOGODIO JOŠ JEDAN RAT

Našoj demografskoj priči ovi problemi nisu trebali

Kada se moglo konkretnije demografski djelovati, stigli su drugi prioriteti

Igor BOŠNAK

Demografski problemi Hrvatske - starenje stanovništva, veći broj umrlih nego rođenih te posljednjih godina i intenziviran trend seljavanja - mogli bi eskalirati u vrijeme gospodarske krize izazvane pandemijom te doći do još većeg izražaja zbog razornog potresa koji je pogodio središnju Hrvatsku. Konkretno mjerne koje bi trebale promijeniti trendove i dalje izostaju, a i teško će ih biti u većem opsegu u skoroj budućnosti jer državni je proračun usmjeren spašavanju gospodarstva pogodenoj epidemiološkim mjerama te zahtjevima opterećenog zdravstvenog sustava.

Umrli i iseljeni

Konkretno posljedice COVID-19 na hrvatsko stanovništvo pokazuju i najnovije brojke Državnog zavoda za statistiku, prema kojima je od pojave epidemije u ožujku pa do prosinca 2020. u Hrvatskoj zabilježeno 13 posto više umrlih nego u istom razdoblju godine prije, za cijelo godinu povećanje iznosi osam posto, a samo u prosincu čak 77 posto.

Još jedna poražavajuća činjenica je što se jedino u Gradu Zagrebu i Istarskoj županiji u proteklom desetljeću povećao broj stanovnika, a sve druge županije ostale su bez ukupno više od 200.000 stanovnika. Jedan od onih koji najstrajnije upozorava na taj problem je demograf **Dražen Živić**, pomoćnik ravnatelja **Instituta društvenih znanosti "Ivo Pilar"**.

Mi smo u lakvoj demografskoj i društveno-ekonomskoj situaciji da nam, najjednostavnije rečeno, ovi problemi nisu prebali. Mi na njih, naravno, nismo utjecali, niti smo ih mi skrivali, ali oni su doista došli u jednom jako teškom trenutku, kada, na temelju svega onoga što se događalo, radi budućnosti ove zemlje morate pokrenuti procese koji će dovesti do ublažavanja negativnih demografskih i društveno-ekonomskih stvari, a onda dobitete pandemiju i probleme, koji te procese potpuno zastavljaju i okreću u nekom negativnom smjeru, kao da nam se još jedan rat dogodio, najgorubje rečeno. Mi demografi stalno govorimo - nema popravka demografske situacije ako nema suglasja svih aktera i ako ne govorimo o paralelnom procesu ekonomskog razvoja i



Dražen Živić

pomoćnik ravnatelja **Instituta društvenih znanosti "Ivo Pilar"**

DIO STANOVNIŠTVA VJEROJATNO ĆE SE ŽELJETI NASELITI NEGDJE DRUGDJE

Sada se, što je logično, normalno i humano, sve mora usmjeriti da se ljudima na područja koje je razorio potres osiguraju kakvi-takvi uvjeti za život. To će onda značiti manje za neke druge planove koji bi trebali pridonijeti demografskoj slici. U najgorem mogućem trenutku nam se to dogodilo. I, kao takvo, naravno da ne može imati nikakve pozitivne efekte. Imat će negativne, a u kojoj mjeri, na kojem prostoru, to je jako teško do kraja pretpostaviti. Opet ćemo vjerojatno demografski imati dublje osrdnisanje prostora, dio stanovništva će se vjerojatno željeti negdje drugdje naseliti, a opet je tu Zagreb kao najbliži. Ako je rat pogurno tada pozitivne demografske trendove u negativan predznak, ovo će taj predznak još više produbiti, lako bi pametna politika našla načina da vodi računa o jednom i o drugom. Mi smo 1996. donijeli Nacionalni program demografskog razvika, a onda je stalno izgovor za neprovođenje mjera bio rat i ratne posljedice, pa nećemo sad, pa nećemo tad ili nećemo ovako, nećemo onako.

DUGOROČAN PROBLEM I RJEŠENJE

Demograf Živić kaže kako Zapad puno brže reagira na sve izvanredne okolnosti, pa se onda i brže oporavlja, te je za očekivati da će ti prihvatni faktori u razvijenijim zemljama opet ojačati za neko vrijeme. "Sada nam se lako može dogoditi da situacija s pandemijom i potresima bude alibi da se neke druge stvari ne naprave. U nešto manje od 30 godina imali smo određene politike i strategije, nije ta tema bila lagan fokus. Međutim, nije se daleko pomaknulo u razumijevanju dugoročne važnosti demografskog problema i trajne skrbi o njemu. Dakle, nije problem ako imate neke mjere pa se za stanovito vrijeme pokaže da su one loše, pa ćemo ih onda korigirati. Ništa za cijeli život ne odredite, ali ne na način da prebrisiemo sve što je bilo prije i ide mi iz početka. To nas onda nikako se vodi. No za one koji razmišljaju u mandatu, to je tako", rekao nam je **Dražen Živić**.

napretka te demografskog razvoja. Onj moraju ići u sinergiji", ističe Živić. Dodaje kako se, kada smo došli do stadija da to društvo i država počinju shvaćati te kada se stvaraju uvjeti da bi se moglo krenuti konkretnije u pravom smjeru, pojavljuje situacija koja zahtijeva druge prioritete.

On kaže da je u "vremenu koronavirusa" vjerojatno bilo nešto većeg povratka u Hrvatsku, jer je na Zapadu bila manja potreba za radnicima, samo što je to slaba utjeha ako država i društvo u međuvremenu većim dijelom ne riješe probleme zbog kojih su ljudi otišli. Jer oni će, ističe, opet otići kada se situacija donekle smiri ako nemaju nikakvog razloga da ostanu.

Drugi mentalitet

Sada postoji i Nacionalna razvojna strategija do 2030. godine, a Živić je bio u radnoj skupini koja je na njoj radila. On kaže da jesu napravili nešto, ali da im sudbina toga nije previše jasna. Dodaje kako mora postojati nešto iz čega će proizić koordinacijski i kompatibilan pristup, što su i predložili, da se kontinuirano provode istraživanja potpomognuta s državne razine, kako bi se ad hoc moglo pratiti i reagirati na određenim prostorima ako se pojave nekakva zapinjavanja. "Ne možete samo na temelju

statistike i podataka koje dobijete znati što se sve na nekom prostoru događa, bitno je ono što lokalna zajednica prepoznaje kao problem. Dakle, najznačajnija je strategija navodi me na pomisao da ima svoju svrhu, ali je upitno koliko će imati efekta u stvarnom životu. Pitanje je što mi uopće možemo napraviti. Ne znači da se ne treba ulagati u povećanje rađanja, institucijsku skrb o djeci i drugome. Tu su i učinjeni neki koraci, ali moramo planirati što s emigracijskom politikom. Uvjeran sam da ništa nećemo uspjati ako ne promijenimo logiku upravljanja općim dobrom, društvom, državom, i ljudi ne vide da se to riješilo. Za ove vlasti je i u demografiji primjetan određeni napredak, da se počnu lokalne zajednice, a potakna ima i u priči s vrtićima, međutim, čini mi se da su uvijek sretni kada nešto drugo preuzme priču. Neki će reći da je važno mijenjati mentalitet, jer njega nismo promijenili kada smo mijenjali državu, a sada to moramo da možemo gledati u budućnost", zaključuje Živić. ■

200

tisuća stanovnika manje u 10 godina ima 19 županija, osim Istarske i Zagreba